

Jaarbericht 2013

Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA

De werkgroep
Armoedeonderzoek
Economie, Vrouwen en Armoede
Publicaties
Sociale Alliantie
Samenwerking
Toekomst

Voorwoord

Het jaar 2013 is sociaal gezien een crisisjaar. De economische teruggang gaat verder, bedrijven gaan failliet, de werkloosheid neemt toe, armoede wordt groter, huishoudens hebben meer schulden, de overheid bezuinigt op sociale zekerheid en zorg.

Alle economische en sociale signalen staan op rood. En dus is een landelijke campagne tegen verarming en verrijking nodig. Alle zeilen moeten worden bijgezet. Vooral omdat in vergelijking met eerdere crises de overheden de oplossingen minder zoeken in de collectieve solidariteit en meer in individuele oplossingen. Het afbetalen van de crisis gebeurt voor een groot deel door de slachtoffers van diezelfde crisis.

Ook in 2013 heeft Schuldhulpmaatje rond de aanzienlijk toegenomen schuldenpositie van de Nederlandse huishoudens het kerkelijk antwoord daarop voortgezet. Dit project is in 2013 doorgroeid naar 60 gemeenten. De bestaande vrijwilligers wor-

den gehercertificeerd en ongeveer 350 nieuwe worden getraind. De werkgroep presenteert eind oktober het oecumenisch onderzoek 'Armoede in Nederland 2013'. Alle kerken hebben meer hulpvragen ontvangen in 2012, met name de gereformeerde kerken en de rooms-katholieke kerk.

De werkgroep heeft in 2013 bijzonder aandacht voor de positie van vrouwen in armoede. Op 29 september hebben we tijdens het Symposium 'Hoe komt zij vooruit?' de situatie van met name jonge vrouwen in armoede in beeld gebracht en ziet het magazine 'Samen sterker' het licht. In het jaar 2013 zetten we ook de samenwerking met de Sociale

Alliantie voort. We hebben twee series Alliantie Regionale Overleggen georganiseerd en een serie van vijf Alliantiedagen in het najaar. Onze workshop 'Armoede en noodfondsen' trekt veel aandacht.

In 2013 wordt duidelijk dat de voortgaande kerkelijke financiële krimp gevolgen gaat hebben voor de werkgroep. Een gezonde financiële garantie op langere termijn gaat ontbreken. Gedurende het jaar blijkt dat 2014 het laatste werkjaar wordt van de landelijke werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA.

*Joan Bulder (voorzitter) en
Hub Crijns (penningmeester)*

Coördinatiegroep en overleg met regio's

De coördinatiegroep van de werkgroep bestaat uit drie functionarissen en vier vrijwilligers. Deze groep kwam in 2012 bijeen op 31 januari, 20 maart, 30 mei, 19 september en 21 november.

Overleg met regionale groepen vond plaats in de Alliantie Regio Overleggen (ARO's), die we samen met de Sociale Alliantie houden. In deze bijeenkomsten komen beleidsdiscussies, uitwisseling en de bespreking van inhoudelijke thema's aan de orde.

Op 17, 21, 24 en 31 januari vond de eerste ronde van deze ARO's plaats in vier regio's. In juni vond er een tweede ronde plaats: op 6, 13 (twee regio's) en 25 juni.

Subsidiegevers en donateurs

Het werk van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA wordt gedragen door Kerk In Actie, Cordaid Programma Nederland, Stichting Porticus, de solidariteitsbijdragen van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de Commissie Projecten in Nederland, Stichting Sobriëtas, bijdragen en collecten van kerken en donaties van individuen.

Voor de donateuractie werd een folder gemaakt met informatie over de doelstellingen, werkwijze en activiteiten. De folder werd in november uitgezet onder een bestand van 785 adressen. De respons bedraagt 214 donaties. In 2013 is de opbrengst van giften en collecten 13.671 (in 2012 was dat 18.868). Wij bedanken alle geldgevers, groot of klein, voor hun betrokkenheid bij ons landelijk werk.

Onderzoek Armoede in Nederland 2013

Op 30 oktober werd het rapport 'Armoede in Nederland 2013' gepresenteerd. Dit interkerkelijke onderzoek naar hulpverlening door parochiële caritasinstellingen, diaconieën en andere kerkelijke organisaties trok veel aandacht. Het rapport liet zien dat de vraag naar financiële hulp opnieuw fors is gestegen in vergelijking met de eerdere onderzoeken in deze reeks.

Het aantal mensen dat bij de Rooms-Katholieke Kerk een aanvraag heeft gedaan voor financiële hulp is ten opzichte van 2009 met ruim 50% toegenomen. Bij de Protestantse Kerk, waar in 2009 al een verdubbeling ten opzichte van 2007 plaatsvond, is het aantal onver-

Kerken verlenen voor 30 miljoen hulp en ter waarde van 53 miljoen vrijwilligersinzet

minderd hoog gebleven. Bij enkele kerkgenootschappen is een forse toename van 156 procent te zien.

Hulp bij urgente noden neemt toe

Ruim 86 procent van de diaconale organisaties geeft aan dat ze deze hulp geven in de vorm van financiële giften. 63 procent zegt hulp (ook) te verstrekken in de vorm van materiële hulp in natura. Financiële hulp door middel van leningen wordt door 60 procent genoemd. Ook het mogelijk maken van een vakantie (38 procent) wordt relatief vaak genoemd.

De meeste deelnemende kerken en gemeenten bieden plaatselijk niet alleen individuele, maar ook collectieve hulp. Bijvoorbeeld door het ondersteunen van voedselbanken, kerstpakkettenacties, inloophuizen, maaltijdprojecten, maatjesprojecten, belangenorganisaties. Deze veelzijdige diaconale inzet is vooral gericht op het verminderen van armoede. De overheid blijft er echter in de ogen van de kerken verantwoordelijk voor dat niemand in armoede hoeft te vervallen.

Groepen en problemen

Uit het onderzoek blijkt verder dat armoede in de Nederlandse samenleving in brede lagen van de bevolking en zowel binnen als buiten de kerken voorkomt. De meest genoemde groepen van mensen met financiële problemen zijn mensen

zonder betaald werk (deze worden door 56 procent van de respondenten genoemd), alleenstaande ouders met kinderen (48 procent) en mensen met psychische problemen (35 procent), direct gevolgd door asielzoekers en 65-plussers. Nieuwe groepen zijn mensen met een restschuld op hun hypotheek en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Kerkelijke pastorale netwerken spelen zelf een grote rol in het signaleren van armoede. Het taboe op armoede, ook in kerkelijke kring, lijkt te zijn afgenomen.

Het soort problemen waarbij diaconieën en caritasinstellingen met financiële hulp bijspringen zijn vooral problemen door schulden (genoemd door 45 procent van de diaconale organisaties), een langdurig laag inkomen (39 procent) en onvoor-

ziene, hoge uitgaven of financiële tegenslag (24 procent).

Grote vrijwilligersinzet

De inzet van diakenen, vrijwilligers en bestuurders bij de diaconale organisaties bedraagt gemiddeld 10 uur per aanvraag. De eerste meting van vrijwillige inzet vanuit diaconale organisaties in het kader van armoedebestrijding laat zien dat kerken een intensieve bijdrage leveren: 16.037 mensen verlenen 403.690 uren (146 per diaconale instelling) aan individuele hulp. In totaal 26.469 mensen zijn actief met collectieve ondersteuning (399 uren per diaconale instelling) ofwel 1.375.212 uren. In totaal gaat het dan om 1.778.902 uren. Dat is te vergelijken met de inzet van 950 fulltime beroepskrachten. Gerekend met een ervaren MBO professional met een bruto uurloon inclusief werkgeverslasten van 30 euro gaat het dan om 53.398.060 euro.

Presentatiebijeenkomst

“Wij willen met alles wat in ons is, ook in deze zware tijden, mensen met een kleine portemonnee uit de wind houden”, stelde mw. Jetta Klijnsma, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, tijdens de presentatie van het onderzoek 'Armoede in Nederland 2013'. De landelijke overheid heeft hiervoor volgens Klijnsma extra geld ingezet. “Dat is brood- en broodnodig. Dit rapport laat zien dat de samenwerking tussen overheden, op plaatselijk en landelijk niveau, en de kerken essentieel is.”

Mgr. Gerard de Korte, bisschopferent Kerk en Samenleving, was één van de aanbieders van het rapport. “Vandaag trekken de kerken aan de bel en vragen van de overheid om bescherming van de waardigheid van onze arme burgers”, aldus de bisschop. Hij pleitte ervoor om als overheid en samenleving te komen tot een effectieve aanpak van armoede, omdat ze samen verantwoordelijk zijn voor actief burgerschap en

participatie. De andere aanbieder, ds. Arjan Plaisier van de Protestantse Kerk in Nederland: “Als het gaat om armoede, moeten alle hens aan dek. Als de alarmklok luidt, moeten we open oren hebben.”

Carola Schouten (Tweede Kamerlid ChristenUnie) reageerde tijdens de bijeenkomst ook op het onderzoek. Zij is ervaringsdeskundige in armoede. Door haar eigen ervaringen, maar ook als begeleidster van een alleenstaande moeder die kwijtschelding van schulden aanvraag. Ze hebben samen wel 15 formulieren moeten doorploegen. En dat lukte niet binnen de gestelde tijd omdat formulieren soms eerst weer aangevraagd moesten worden en andere praktische barrières opdoemden. “De nieuwe kloof is geworden: wie is wel en wie is niet in staat om door de bureaucratie heen te komen. Die bureaucratie is opgetuigd om misbruik tegen te gaan. Alles is dichtgetimmerd met regels. Vrijwilligers kunnen daarbij helpen.”

Een andere misstand is de industrie die ontstaan is via incassobedrijven. Carola Schouten wil met staatssecretaris Klijnsma om tafel over een verbod om te verdienen aan mensen in schulden.

Andries Ekhart, wethouder Sociale Zaken in Leeuwarden, gaf de suggestie aan kerkelijke vrijwilligers om ook hulp te bieden om laaggeletterdheid tegen te gaan. Mensen die slecht kunnen lezen, kunnen ook geen formulieren invullen. Hij wil ook stimuleren dat ambtenaren, hulporganisaties en vrijwilligers hun kantoren uitkomen en de wijk ingaan. “Praat met mensen, hoor hun verhaal aan. Maak de stap van wantrouwen naar vertrouwen. Noem het solidariteit, naastenliefde, en doe het vooral. Nodig als kerk eens een ambtenaar uit om mee te gaan op werkbezoek bij mensen in armoede. Of geef een cursus over de menselijke maat. Wees assertief als kerken!”

Vervolg

In cursussen en diverse kerkelijke bijeenkomsten in het land is en wordt het rapport besproken. In de media heeft het onderzoek heel veel aandacht gekregen. En ook in politiek Den Haag is het niet onopgemerkt gebleven. Op 6 november vroeg de Tweede Kamer een reactie op het kerkelijke rapport en de aanbevelingen die erin worden gedaan. Die reactie werd in een brief aan de Kamer vervat, die één van de stukken was bij het Algemeen Overleg Armoede en Schuldhulp van de commissie SZW met staatssecretaris Klijnsma op 27 november. In dat debat werd het rapport meerdere malen aangehaald.

Klijnsma gaat in de brief onder meer in op de (heelaas afnemende) samenwerking tussen kerken en gemeenten. Ze pleit voor goede samenwerking. Naast de wens meer samen te werken met de

gemeenten, staan er nog meer aanbevelingen in het onderzoek die gericht zijn op de lokale overheid.

In de Verzamelbrief aan gemeenten zal Klijnsma aandacht vragen voor het onderzoek en de aanbevelingen daarin.

In het rapport wordt aanbevolen om groepen die langdurig afhankelijk zijn van het sociaal minimum en geen perspectief hebben op werk te ontzien bij bezuinigingen. Klijnsma zal proberen de minima bij maatregelen zoveel mogelijk te ontzien.

De kerken vragen om wetgeving en maatregelen om de schuldenproblematiek (preventief) aan te pakken en oplopende incassokosten tegen te gaan. Klijnsma verwijst daarvoor naar gemeenten en schuldeisers. Samenwerken met lokale organisaties moet helpen in de schuldpreventie. De Wet maximering buitengerechtelijke incassokosten beschermt mensen tegen onredelijke incassoschulden.

‘Hoe komt zij vooruit?’

De Arme Kant van Nederland/EVA organiseerde op 27 september in Utrecht een symposium met de titel ‘Hoe komt zij vooruit?’. Dit symposium was tevens het afscheid van stafmedewerkster Nel de Boer, die met pensioen ging. Het symposium was met circa 90 mensen goed bezocht.

Het centrale thema is de situatie van vrouwen met een laag inkomen en het werk dat ze moeten verzetten

Symposium

om een stap vooruit te komen. Ze ontmoeten daarbij veel tegenwerking en moeilijkheden. Dat is op de flyer van het symposium tot uitdrukking gebracht door een vrouw die haar fiets voortduwt bij tegenwind en harde regen. Ze heeft een rode cape om. Die staat symbool voor de kracht van vrouwen om toch vooruit te komen.

Aan de organisatie van het symposium lagen twee ervaringen ten grondslag. Aan de ene kant het onderzoek ‘Zij wil vooruit’ uit 2009 waarin een aantal jongere vrouwen van 20 tot 40 jaar met een minimuminkomen ondervraagd werden over hun ervaringen. Uit hun verhalen kwam naar voren hoe zij zich inspanden om hun situatie te verbeteren, hoeveel ze daarvoor over hebben en welke barrières zij daarbij tegenkomen. De andere aanleiding waren uitspraken van vrouwen die stelden dat er wel veel aandacht was voor problemen van vrouwen aan de top die tegen het glazen plafond aanlopen, maar dat het aantal vrouwen aan de onderkant die het moeilijk hebben veel groter is. Zij benoemden echter geen maatregelen om deze vrouwen vooruit te helpen.

In een vervolg op ‘Zij wil vooruit’ vier jaar later werd vrouwen gevraagd: “Wat heb je nodig, waar zou je echt mee geholpen zijn om een stap vooruit te komen? En waar loop

je tegenaan, wat staat je in de weg om dat te realiseren?” In de reacties sprongen drie thema’s eruit: 1. eigen initiatieven en creativiteit worden belemmerd door wet- en regelgeving en bureaucratie 2. het combineren van betaald werk met onbetaalde zorgtaken en 3. scholingswensen en verruiming van de mogelijkheden en voorwaarden daarvoor. Tijdens het symposium is vooral op deze drie thema’s ingegaan.

Belemmeringen in wet- en regelgeving

Het eerste thema was aanlopen tegen wet- en regelgeving. Erna Smeekens, voormalig bijstandsmoeder en medeoprichter van Tientjesnet, probeerde de aanwezigen in hun kracht te zetten, door hen op te roepen te gaan kijken naar wat wél kan. Nel de Boer vertelde een ervaringsverhaal van een vrouw uit het EVA-circuit die vanuit de WAO ‘The Gift Foundation’ heeft opgericht. Hierna was het woord aan Ramon Testroote, wethouder Sociale Infrastructuur en Sport en aan wijkmaker Sies Liebrand. Zij vertelden over de vernieuwende aanpak van de gemeente Venlo.

Combinatie van betaald werk en onbetaalde zorgtaken

Het volgende thema, de combinatie van betaald werk en onbetaalde zorgtaken, kwam ter sprake in een boeiend tafelgesprek met Maria Zanders, werkzoekende, Carola Schouten, Tweede Kamerlid CU en Tineke van der Kraan, directeur van FNV Vrouw, onder leiding van dagvoorzitter Tyche van Bommel..

Scholing vanuit de uitkering

Na de pauze kwam het laatste thema ter sprake: scholingswensen en verruiming van de mogelijkheden en voorwaarden daarvoor. Ineke Fritschy en Jessica Lips vertelden over hun ervaringen. Miranda Voogt, beleidsmedewerker Welzijn en Emancipatieadviseur van de gemeente Den Haag en Wilhelmiën Looymans, directeur Zorgwacht Utrecht, komen aan het woord over de kansen die zij bijstandsvrouwen bieden om een opleiding te volgen.

Actiepunten

Aan het eind van het symposium werden er een aantal actiepunten voorgesteld. Deze actiepunten werden verstuurd aan Kamerfracties, Kamercommissies van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Onderwijs en naar de beide betrokken ministeries. In antwoord daarop kwam er in november een reactie van staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin de werkgroep ook werd uitgenodigd voor een gesprek over de actiepunten. Op 30 januari 2014 ging een kleine delegatie vanuit de werkgroep naar het ministerie voor dit gesprek.

Samen sterker

Ter gelegenheid van het symposium 'Hoe komt zij vooruit?' van 27 september gaf de werkgroep een vrouwenspecial uit onder de titel 'Samen sterker'. Deze special bevat

Vrouwenspecial

bijdragen over verleden, heden en toekomst van de EVA-beweging, ervaringsverhalen van vrouwen die 'vooruit proberen te komen', en inspirerende artikelen over projecten van en voor vrouwen met een minimuminkomen. De special bevat ook een afscheidsinterview met medewerkster Nel de Boer, die in oktober 2013 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte.

Eén van de achtergronden voor het maken van deze special was de constatering dat de ondersteuning van

het vrouwenwerk binnen de anti-armoedebeweging afbrokkelt. Daarom is een hernieuwde zoektocht nodig naar initiatieven van en voor vrouwen op het minimum, en is het daarbij zaak om meer de krachten te bundelen. Er moeten nieuwe impulsen komen voor samenwerking. Een tweede reden om een special te maken was de wens om voorbeelden van goede initiatieven te verzamelen en vrouwen te vragen om aan te geven wat ze nodig hebben en wat hen hindert in hun streven om 'vooruit te komen'.

De bijdragen die geschreven en verzameld werden, zorgen voor een rijk gevuld katern met terugblik op EVA-werk, recente projecten en ervaringen van vrouwen met een minimuminkomen.

Abonnees van de Arme Krant van Nederland ontvingen eind oktober 2013 een gratis exemplaar van deze uitgave. Daarnaast werd hij veel besteld (tegen verzendkosten à € 2,40) en uitgedeeld. Ook kon men de special gratis downloaden van de website.

Met creativiteit meer mens

Op 15 juni organiseerde de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA haar jaarlijkse ontmoetings- en inspiratiebijeenkomst in Utrecht met de titel 'Met creativiteit meer mens'.

Inspiratiedag

Er komt in de samenleving een heleboel op ons af aan hervormingen en bezuinigingen. Hoe gaan we daarmee om? Met een overheid die zich steeds meer terugtrekt en zegt dat mensen hun 'eigen kracht' moeten gebruiken, ontstaan er misschien nieuwe kansen. Maar daar kun je wel wat creativiteit bij gebruiken. Zo'n 50 deelnemers onderzochten hun eigen creativiteit. En natuurlijk was er ook gelegenheid om te netwerken of bij te praten met bekenden.

Chavah Lichtenberg opent de dag met een oefening in ontspanning door ademhalingstechnieken en door samenzang.

Daphne Viguurs gaat uitgebreid in op de 'creatiespiraal' en laat de deelnemers ermee oefenen. De creatiespiraal is een manier om verlangens en wensen, die ieder van ons heeft, soms diep weggestopt, naar buiten te brengen. En dan kun je één voor één andere stappen (in totaal twaalf) gaan zetten om je verlangen waar te maken, om de vervulling ervan dichterbij te brengen. Samen vormen zij de creatiespiraal.

Na de lunch is er voor elk wat wils. Een flinke groep gaat djembé spelen met Albert Bakx. Een ander groepje ontdekt onder leiding van Bernadette van Os de geheimen van het maken van een haiku. En een derde groep gaat met Daphne Viguurs werken aan het concretiseren van een wens. Dat doen ze door een wensbord of wensdoos te maken.

Communicatiemiddelen

Arme Krant van Nederland

Het kwartaalblad De Arme Krant van Nederland voorziet de kerkelijke anti-armoedebeweging en andere lezers van heel veel informatie en achtergronden over de activiteiten en publicaties van de werkgroep, activiteiten van andere landelijke organisaties, voorbeelden van werkwijzen van plaatselijke en regionale groepen en nieuwe publicaties. Er verschijnen achtergrondartikelen, columns en interviews. Het tijdschrift vervult een belangrijke rol in de communicatie tussen de landelijke werkgroep, de achterban van actieve groepen binnen en buiten de kerken en de vele andere geïnteresseerden. Bij het juni-nummer ontvingen de abonnees het Jaarbericht 2012 en

bij het oktobernummer een exemplaar van de vrouwenspecial 'Samen sterker'. De oplage van de Arme Krant varieerde van 1.500 tot 1.750 per nummer. Het vaste abonneestand telde ruim 1.450 mensen. De overige exemplaren werden gebruikt om los toe te sturen en mee te geven bij informatiestands.

Website

Via de website www.armekant-eva.nl houden we achterban en een breder publiek op de hoogte van nieuws, activiteiten, publicaties en achtergronden. De bezoekerscijfers zijn gestegen van 24.669 in 2011 via 31.085 in 2012 naar 36.654 unieke bezoekers in 2013.

Digitale nieuwsbrief

Het aantal mensen dat zich op onze digitale nieuwsbrief heeft geabonneerd groeide in 2013 verder door tot 1250 (we begonnen in 2011 met 500 en eind 2011 stond de teller op 800 en in 2012 op 1000). In 2013 stelden we elf maal een nieuwsbrief samen.

Gids Betaalbare Vakanties

De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA heeft al vele jaren de traditie om een Gids Betaalbare Vakanties samen te stellen. In 2013 werd de editie voor 2013 verspreid (oplage 5.500) en die van 2014 voorbereid. De laatste werd niet in druk verspreid. Er werd alleen een digitale versie (pdf) gemaakt die via nieuwsbrief en website downloadbaar werd gemaakt.

De gids geeft een overzicht van vakantiemogelijkheden voor mensen met een smalle beurs. De gids blijkt in een grote behoefte te voorzien. Als je een krappe beurs hebt, schiet er vaak weinig of geen geld over voor vakantie. Het vakantiegeld gaat nogal eens op aan het dichten van de gaten die er eerder zijn gevallen. De dure en verre reizen die een deel van de Nederlanders zich kunnen permitteren, zijn voor mensen met een minimuminkomen zelden weg-

gelegd. Toch hebben ook zij – juist zij! – de behoefte om eens een poosje de dagelijkse zorgen te vergeten en er lekker uit te gaan. Vakantie is geen overbodige luxe. Iedereen kan die van tijd tot tijd goed gebruiken om bij te tanken.

In de gids zijn beschrijvingen van vakantie-aanbod van tal van organisaties en de bijbehorende prijzen en adressen bijeengebracht.

De initiatieven die in de gids vermeld worden zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- Vakanties met en zonder kinderen
- Vakanties voor eenoudergezinnen
- Kinderkampen en jongerenvakanties

- Vakantie met voorzieningen voor gehandicapten
  - Bezinning
- Elk hoofdstuk is voorzien van een rubriek 'wwweetjes': tips voor vindplaatsen van allerlei wetenswaardigheden op het internet.

'Gids Betaalbare Vakanties', 44 p., prijs Gids 2013: € 1,50 + verzendkosten. Gids 2014: gratis te downloaden.

Sociale Alliantie

De Alliantie voor Sociale Rechtvaardigheid of kortweg Sociale Alliantie is een netwerk waarin nu 60 landelijke en provinciale organisaties hun krachten bundelen om meer samenhang te krijgen in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Het CNV is in 2013 voorzitter. De Agendacommissie van de Sociale Alliantie, waar Hub Crijns aan meedoet, vergadert in 2013 vier keer.

De Sociale Alliantie volgt in 2013 actief de ontwikkelingen rond de nieuwe Participatiewet (als opvolger van de Wet Werken naar vermogen), waarin de WWB, Wajong en WSW worden samengevoegd. Ook de andere 'transities' van landelijk naar plaatselijk (delen van de AWBZ naar WMO en de decentralisatie van de Jeugdzorg) hebben de aandacht. Verder worden actief gevolgd de gevolgen van de aanscherping van de herziening Wet Werk en Bijstand en de Wet Aanscherping Handhaving en Sanctiebeleid Sociale zekerheidswetten (ook wel Fraudewet). Belangrijke andere thema's in 2013 zijn de invloed van de bezuinigingen op het lokaal armoedebeleid van burgerlijke gemeenten en schuldenproblematiek.

Een kort 'position paper' wordt gebruikt in de Alliantie Regio Overleggen (ARO's) van januari en het overleg met de staatssecretaris. Gedurende het jaar wordt veel gewerkt met voorbeeldbrieven, die lokale groepen en cliëntenraden kunnen gebruiken in hun lobby.

Het gesprek met staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 24 januari 2013 wordt voorbereid met een Voorstellenbrief 'Wat is er met ons land aan de hand?' en na afloop van een verslag voorzien. Beide documenten zijn gepubliceerd op de sites www.armekant-eva.nl en www.socialealliantie.nl.

Een Taakgroep heeft de ARO's en de Alliantiedagen 2013 voorbereid. In januari vonden vier overleggen in de regio's plaats: op 17 januari in Zutphen voor Regio Oost, 19 januari in Groningen voor Regio Noord, 24 januari in Den Haag voor Regio West en 31 januari in Tilburg voor Regio Zuid, waarvan ook een gezamenlijk verslag is gemaakt. In juni is er een tweede ronde ARO. Deze zijn gehouden in Zutphen op 6 juni, in Den Haag en Tilburg op 13 juni en in Groningen op 25 juni. De opkomst was in Oost en Zuid wat tegenvallend. Ook hiervan is een gezamenlijk verslag gemaakt. Ruim 160 mensen doen mee aan de ARO's.

De Alliantieraad komt op 28 maart bij elkaar in Amsterdam, waar 46 mensen aan hebben meegedaan. De thema's van 2013 zijn besproken en er is nagedacht over de te volgen strategie en tactiek. De inleiding is verzorgd door Joke van der Zwaard.

Staatssecretaris Klijnsma is gestart met een regelmatig overleg met een aantal vertegenwoordigers van organisaties die met armoede en sociale uitsluiting bezig zijn en van burgerlijke gemeenten. Hub Crijns doet mee aan hearings op 10 juni en 6 november met voorbereidend paper en verslag achteraf.

De Sociale Alliantie heeft op 26 november een tweede overleg met staatssecretaris Klijnsma en daarin is met name over de gevolgen van de herziening Wet Werk en Bijstand en de Wet Aanscherping Handhaving en Sanctiebeleid Sociale zekerheidswetten (ook wel Fraudewet) gesproken. Het gesprek is voorbereid met een 'position paper' en gevolgd door een verslag, die beide gepubliceerd zijn op de websites.

Alliantiedagen 2013

De Alliantiedagen van 2013 met het motto 'Groeien in kracht' zijn gehouden op vrijdag 4 oktober voor de regio Oost in Zutphen (80 personen), op vrijdag 11 oktober voor de regio Zuidwest in Rotterdam (100 personen), op donderdag 17 oktober voor de regio Noord in Beilen (60 personen), op vrijdag 25 oktober voor de regio Zuidoost in Roermond (180 personen) en op vrijdag 1 november voor de regio Noordwest in te Amsterdam Sloterdijk (50 personen). De workshop armoedebestrijding en noodfondsen van de kerken wordt goed bezocht. Bij de mensen die mensen in nood ondersteunen leeft het thema noodfondsen heel intensief. Op de website van o.a. de Alliantie zijn inleidingen, powerpoints en samenvattende verslagen van de workshops gepubliceerd.

Additude zorgde voor de vrolijke noot op de Alliantiedagen

Eerlijk zullen we alles delen

In vervolg op het in november 2012 georganiseerde Symposium 'Eerlijk duurt het langst' organiseerden arbeidspastoraat DISK, de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) en Justitia et Pax op 30 november 2013 het symposium 'Eerlijk zullen we alles delen'. Dit motto met een knipoog naar het Sinterklaas feest een paar dagen later. Er waren ruim 90 deelnemers. De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA verzorgde op deze dag een goedbezochte workshop 'Barmhartigheid en gerechtigheid'.

Werkgroeplid Dini van Velthooven gaf een aftrap waarin zij stelde dat kerken veel energie steken in het geven van hulp aan armen, maar veel te weinig hun profetische stem laten horen vóór het recht doen aan de armen en tégen onrechtvaardige structuren en slecht politiek beleid.

Trinus Hoekstra van Kerk in Actie en DISK plaatste in zijn inleiding de rol van de kerken in de context van de overgang van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. Kerkelijke vrijwilligers springen daar in waar professionals het ten gevolge van allerlei maatregelen moeten laten afweten. De kerk lijkt zo een actieve speler te worden in de overgang naar de participatiesamenleving. Maar participatie kan niet voorgeschreven worden. Er moeten ook voorwaarden voor gecreëerd worden. Welke verzorgingsstaat is er nodig om de

participatiesamenleving mogelijk te maken? Hoekstra zet barmhartigheid en gerechtigheid niet tegenover elkaar, maar ziet ze als een dynamisch duo. Barmhartigheid moet aanzetten tot gerechtigheid en opkomen voor gerechtigheid zonder barmhartigheid kan gratis worden.

Debat

In de discussie was er veel steun voor meer protest, maar werd tegelijkertijd ook onmacht verwoord. Diakenen zijn vooral doeners en vinden activiteiten waarmee je je naar buiten richt veel moeilijker. En als je van je laat horen, hoe pak je dat dan aan?

Bovendien is het de vraag van waaruit je dat doet. Van de officiële kerkelijke kanalen moet je het niet meer hebben. Die zijn te verdeeld en zijn geen machtfactor meer. Individueel en in informele groepen van

gelijkgezinden kom je veel verder. Ook werd het gevoel verwoord dat de anonimiteit van de verzorgingsstaat wel wat is doorgesloten. Er is behoefte mensen in het gelaat te zien. Zo zijn er eetprojecten, formulierenbrigades, maatjesprojecten, etc. ontstaan, die een andere manier van kerk-zijn laten zien. Van daaruit kunnen groepen met meer gezag de overheden aanspreken.

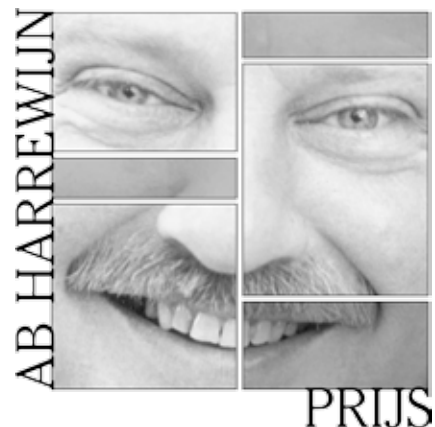
Van het symposium werd een verslagbundel samengesteld met de inleidingen en verslagen van de workshops. Deze werd via de website van de werkgroep en de andere organisatoren beschikbaar gesteld.

Ab Harrewijn Prijs

Sinds 2003 vindt jaarlijks op 13 mei de uitreiking van de Ab Harrewijn Prijs plaats. Uit alle voordrachten worden vijf initiatieven voor de onderkant van de samenleving genomineerd, die alle een prijs krijgen: vier ontvangen 1.500 euro en de winnaar 5.000.

Lisa Paassen en haar team van vrijwilligers van het Jongeren Advies Punt (JAP) uit Friesland waren in 2013 de stralende winnaars.

Binnen het Fries Samenwerkingsverband Uitkeringsgerechtigden (FSU) is het Jongeren Advies Punt al enkele jaren bezig. Het team bestaat uit vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en stagiaires. Het team geeft voorlichting op scholen en aan werkloze jongeren, stelt knelpunten aan de kaak en verzorgt hulp. Een zorgwekkende ontwikkeling betreft het aantal vragen om hulp bij schulden. Er komen veel jongeren af op de

De trotse winnaars van de Ab Harrewijn Prijs 2013

speciale jongerensprekuren. De andere genomineerden waren Crystal Ziel van Platform 'Armoede raakt ons allemaal' in Zwolle, Els Keet, vrijwilliger bij de Stichting 'Ervaring die staat' in Eindhoven,

Toos Voorneveld van Fanga Musow, vrouwenopvang in Utrecht en Stef en Tineke van Veen van Stichting Incentive in Schiedam. Marijke Vos verzorgde een lezing over de veranderingen rond zorg

en welzijn, die door de overheid in gang zijn gezet. Het gaat om veranderingen van Rijk en provincie naar gemeente, en van professional en instelling naar de burger.

SchuldHulpMaatje

Het project SchuldHulpMaatje kent een eigen organisatiestructuur. De Stuurgroep vergadert vijf keer per jaar. Het Dagelijks Bestuur tien keer. Het Werkplan 2013 is opgesteld en in uitvoering genomen. Het jaar 2012 wordt verantwoord en voor het jaar 2014 worden een begroting en een Werkplan 2014 opgesteld. Er zijn vijf werkgroepen actief: Acquisitie, Innovatie, Netwerkontwikkeling, Educatie en Training, en Financiën, die elk in eigen tempo bij elkaar komen.

Met alle bestaande plaatsen SchuldHulpMaatje wordt overleg gevoerd over vier punten: de landelijke bestuursvorm, het stelsel van financiering, de levensbeschouwelijke identiteit en de eigen vijf pijlers - dat zijn: bestuur, relatie met gemeente, coördinator, financiën en maatjes -

en de educatie. In alle vier de punten spelen de lokale en landelijke dimensie een rol. In het najaar is een serie van negen regionale bijeenkomsten gehouden, alsmede drie leidersdagen, die met 200 bestuurders en coördinatoren inspirerende bijeenkomsten zijn geweest.

Dit jaar komen er 17 nieuwe plaatsen bij. Hub Crijns bezoekt op 25 februari namens de landelijke Stuurgroep de startbijeenkomst van Oss en houdt er de slottoespraak. Tijdens het feestelijke welkom van Zoetermeer op 18 november als startplaats spreken Carla van der Vlist en Hub Crijns. Er is een nieuw boekje gemaakt met verhalen van hoop. KRO Kruispunt TV maakt er een reportage over.

Er zijn digitale Nieuwsbrieven verschenen in 2013, voor maatjes (acht)

en voor coördinatoren (zes).

In 2013 ziet ook voor besturen een Nieuwsbrief het daglicht en deze verschijnt zes keer. Er is veel publiciteit ontwikkeld rondom het project: landelijk en in allerlei media.

In 2013 zijn er zes bijeenkomsten geweest voor de hercertificering van maatjes. Er is heel hard gewerkt aan het ontwikkelen van modules van e-learning, waardoor het werken aan dit onderdeel van het project gemakkelijker wordt om te doen; ofwel individueel ofwel in groep per plaats. De basistraining van negen dagdelen wordt herzien, een training voor coördinatoren wordt ontwikkeld. Er is een pilot ontwikkeld voor een praktijkboek dat maatje en hulpvrager kunnen gebruiken bij het in kaart brengen van de eigen situatie. Het boek blijft in handen van de hulpvrager en kan bij overdracht aan de professionele hulpverlening meegenomen worden. De websites www.schuldhulpmaatje.nl en de helpdesk www.uitdeschulden.nu trekken veel bezoekers.

Met hulp van Regioplan en de Hogeschool Utrecht is een methode ontwikkeld om onderzoek te doen naar de resultaten van de plaatselijke projecten. In 2013 zijn 6.200 belangstellenden geïnformeerd over SchuldHulpMaatje, zijn via de helpdesk 8.000 hulpvragers van een antwoord voorzien en zijn door de Maatjes 2.000 hulpvragers geholpen richting een oplossing.

Einde van de werkgroep

Al enige tijd bestonden er zorgen over de toekomstperspectieven van de werkgroep. Rond het verwerven van voldoende financiële middelen zijn in 2012 en 2013 vele overleggen gevoerd met kerken, met subsidiegevers en met andere potentiële verstrekkers van financiële bijdragen. Gedurende het jaar 2013 is met de Raad van Kerken in Nederland, de grote kerken, diverse subsidiegevers, de Konferentie Nederlandse Religieuzen gesproken over de toekomst van de landelijke campagne tegen verarming en verrijking. In al die gesprekken bleken twee geluiden toonaangevend. De kerken kennen een langjarige traditie van teruglopende financiële inkomsten en moeten stevig reorganiseren en bezuinigen. Dus krijgt landelijk oecumenisch werk ook minder inkomsten. En als kerken het niet meer kunnen financieren, dan kunnen subsidies uit fondsen (die altijd al incidenteel zijn) dat niet overnemen. Zo valt in 2013 helaas het besluit dat de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA medio 2014 het werk moet beëindigen. Werk is er genoeg, en dankzij de economische crisis en de gevolgen daarvan zelfs teveel. En geld is er ook genoeg in Nederland, alleen niet voor deze oecumenische landelijke instelling.

De Arme Kant van Nederland zag in september 1987 het daglicht en het project Kerkvrouwen-Bijstandsvrouwen in maart 1984. In de geschiedenis zijn in 1996 'De arme kant van Nederland' en 'Economie, Vrouwen en Armoede', zoals het project was gaan heten, samengegaan. Aan een lange reeks van campagneperiodes komt in juni 2014 een eind.

Afscheidsbijeenkomst en afscheidsbundels

Je kunt het in de maand mei 2014 nauwelijks gemist hebben: het publieke afscheid van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA en Landelijk bureau DISK. In de laatste maanden van 2013 werd deze afscheidsbijeenkomst 'Bewerken, bewaren... en doorgeven' in de steigers gezet. Op 16 mei 2014 hebben in Amersfoort meer dan 250 mensen bestuur en team uitgezwaaid.

In de laatste maanden van 2013 werden ook de plannen gesmeed voor het maken van twee afscheidsbundels en werden de verzoeken uitgezet aan diverse mensen om bijdragen te schrijven. De bundel 'Bewerken, bewaren... en doorgeven' toont de vele bloemen die in de loop van de jaren zijn opgebloeid in de tuinen van het arbeidspastoraat en de campagnes tegen verarming en verrijking. We bewerkten de perken van 'geloof, arbeid en economie', 'geloof, economie en duurzaamheid', 'verarming en verrijking', 'diaconie' en 'SchuldHulpMaatje'. Over elk 'perk' is een overzicht van ingezette middelen, een column, een praktijkvoorbeeld en een analyse opgenomen. Het boekje besluit met een hoofdstuk over de vraag hoe het met deze rijke erfenis verder zou kunnen gaan. Een tweede publicatie die werd voorbereid, bestaat

uit een verzameling gedichten over de Werken van Barmhartigheid, die Hub Crijns in de loop van de jaren heeft geschreven. Zij zijn, voorzien van foto's van Peter de Bie, gebundeld.

Beide bundels, met een oplage van 3000, zijn cadeau gedaan aan de bezoekers van de afscheidsbijeenkomst op 16 juni 2014. Zij zijn ook als 'afscheidnummer' toegestuurd aan de lezers van de bladen 'Ondersteboven' en 'De Arme Krant van Nederland'.

Toekomst

Er wordt nog gesproken met de Raad van Kerken in Nederland over een mogelijke voortzetting: kleiner, anders, wellicht met meer vrijwilligers. Er is nog niets zeker in juni 2014 als dit Jaarbericht geschreven wordt.

Brood zal ik geven

Maarten Das

Brood zal ik geven en water als wijn,
een handvol genade om mens te zijn.

Kom je van verre en roept men je na
ik noem je mijn naaste, wees welkom, besta.

Is je beschutting verloren gegaan,
in windvlagen zal ik mijn kleed om je slaan.

Teistert de koorts je met scheuten van vuur,
ik blijf aan je zijde, hoe lang het ook duurt.

Ben je veroordeeld tot tralies en steen,
ook dan laat ik merken: je bent niet alleen.

Als eens de dood je zal hebben begroet,
draag ik je in vrede Gods Licht tegemoet.

Zó wil ik leven: eenvoudig en klein,
met twee lege handen een koningskind zijn.

*Maarten Das, naar de zeven Werken van Barmhartigheid
in: Medemens-3, Kerk in Actie 2014, pag. 65.*

Illustratie: De Barmhartige Smaritaan, foto Han Wezelaar

*Illustratie: De Barmhartige Smaritaan,
foto Han Wezelaar*